Preek bij Mattheus 15 : 21 – 28

Gemeente van Christus,

Als een haveloze hond,
uit het niets, een onbekende
die nog nooit een meester vond
mager, één en al ellende;

als een hond loopt zij Hem na
of zij legt zich aan zijn voeten,
lastig, lelijk, - maar weldra
zal Hij tóch iets met haar móeten?

Ook al scheldt Hij, hard en wreed,
én zoekt Hij haar weg te jagen,
Hij, die toch de heiland heet,-
koppig, blaffend blijft zij vragen.

Zij weet wat zij wil, zij laat
Hém niet los, de Zoon van David:
kruimels worden overdaad
als ze vallen van zijn tafel.

O, geloven als díe vrouw,
schaamteloos naar liefde dingen.
O, met zulk een hondentrouw
Jezus tot genade dwingen…

Deze prachtige tekst is van Michel van der Plas. Het lied vertelt op niet mis te verstane wijze wat er eigenlijk gebeurt in het evangelie van vanmorgen. Ik weet niet of u dit verhaal al vaker hebt gehoord, maar het is altijd weer even slikken.

Dit is namelijk níet de Jezus uit de folder. Een man, die een wanhopige vrouw uitscheldt, die haar weg probeert te jagen, die tot genade moet worden gedwóngen. “Hij, die toch de heiland heet”, zoals Michel van der Plas fijntjes aanstipt.

Maar die heiland lijkt hier een off-day te hebben, een black-out. En tóch heeft Mattheus dit vreemde verhaal overgeleverd, en dat zal niet voor niets zijn.

Maar het blijft schrikken. Want de Jezus die we gewénd zijn, dat is toch de mens die altijd zijn hárt laat spreken. Die juist grenzen doorbreekt, die anderen hebben opgeworpen. Die lak heeft aan regels die mensen uitsluiten.

De Jezus die we kennen, is toch de man die oog heeft voor de armen. Die de zieken opzoekt en geneest. Die het opneemt voor de schuldigen, de buitenbeentjes, de kwetsbaren. Die geen stenen geeft voor brood.

Vlak vóór dit verhaal heeft Jezus bij een wonderbare spijziging het brood gebroken voor vijfduizend mensen. En vlak hierná zal hij dat huzarenstukje nog eens herhalen voor vierduizend mensen.

En vlak vóór dit verhaal werd een hele stoet zieken bij Jezus gebracht, die alleen al door het aanraken van zijn kleed allemaal werden genezen. En direct hierná wordt een hele verzameling verlamden, blinden, kreupelen en andere stakkers aan Jezus' voeten gelegd. En, zo staat er dan, "hij genas hen allen."

Maar juist tussen al deze royale verhalen in, is voor deze éne wanhopige vrouw en haar zieke dochter een héél klein stukje van zijn gaven kennelijk teveel gevraagd.

Negenduizend mensen heeft hij gevoed zonder te vragen naar een legitimatiebewijs. En talloze zieken heeft hij genezen zonder enige discussie.

Wáárom moet déze vrouw dan hemel en aarde bewegen? Omdat zij niet tot zijn doelgroep behoort?

Want ja, die doelgroep, dat is het volk Israël, dat zijn de joden. En deze vrouw is een heidense, een niet-joodse, een buitenlander. En die heidenen werden door de joden doorgaans weinig vleiend aangeduid als 'honden'.

Tegenwoordig in het post-Martin Gauss-tijdperk staan honden op een voetstuk, krijgen ze zelfs een pootafdruk in de rouwadvertentie. Maar in bijbelse tijden waren honden het laagste van het laagste.

Honden zijn onreine dieren. En deze buitenlanders zijn ook onrein, want ze houden zich niet aan de joodse religieuze spijswetten. Zo werd gedacht in 'wij' en 'zij.' Ja, dat is van alle tijden.

Maar Jezus léék zich juist te keren tegen die wij-zij gedachte. Tegen dat eigen volk eerst-gevoel. Voorafgaand aan ons verhaal had hij een discussie met de Farizeeën over de begrippen 'rein' en 'onrein'.

Toen zei Jezus: niet wat de mond ìngaat (dus wat je eet), kan een mens onrein maken, maar wat de mond uìtgaat. Dus wat je vanuit je hart denkt en zegt. Met andere woorden: al houd je je aan álle religieuze wetten, waar het uiteíndelijk om gaat, is een zuiver en gelovig hart. Dát maakt het verschil tussen rein en onrein. En deze stellingname van Jezus lijkt dus een hele doorbraak.

Maar in ons verhaal gaat hij schijnbaar tóch weer mee in dat oude discours van wij en zij. Wánt, zegt hij, zíj zijn de honden, en daar bemoeit hij zich niet mee. Dat is zonde van de energie. Hij heeft zijn handen al vol aan de verloren schapen van zijn eigen volk.

Want de kinderen van Israël zijn zelf verdwaald, en Jezus wil ze terugbrengen op de goede weg. Terug naar hun God. Terug naar een bestaan zoals God dat heeft bedoeld. Een leven in de geest van de liefde. Volgens de wetten van de liefde.

En Jezus is zo ijverig met deze missie dat hij nu pardoes lijkt te vergeten om zélf te handelen in de geest van Gods liefde. Of heeft hij gewoon even geen ruimte? Is hij verstoord omdat zijn rust wordt verstoord? Dat kan natuurlijk meespelen.

Het verhaal begint er immers mee, dat Jezus uítwijkt naar het gebied van Tyrus en Sidon. Hij neemt de wijk. Dus weg van Israël. Misschien omdat al het werk in eigen land hem even te veel wordt. Al die verloren schapen, het wordt de herder ook wel eens te moede.

En dus zoekt hij hier over de grens de anonimiteit. Om even op adem te komen. Maar de rust die hij zoekt, wordt direct verstoord door het hinderlijke gekrijs van deze Kanaänitische vrouw.

Een buitenlandse. Een hinderlijke hond die zich niet laat afschepen. Koppig, blaffend blijft zij vragen. Want, zegt het lied: *Zij weet wat zij wil, zij laat Hém niet los, de Zoon van David.*

En in die aanroep ‘Zoon van David’ klinkt al het vertrouwen van deze vrouw. Zij weet wie zij voor zich heeft. Ook al wijst hij haar in eerste instantie af. Ze weet: ze heeft zich niet vergist. En ze vecht voor haar zieke kind en voor haar heilige overtuiging. Zij spreekt hem aan op wie hij is.

Dat is trouwens in de beste bijbelse traditie. Want door de hele Schrift heen spreken mensen God aan op wie hij is. Houden ze hem aan zijn belofte.

Dat doen wij ook, iedere zondag, in het Kyriegebed. Dan roepen we, net als deze vrouw: Heer, ontferm U. U bent toch een God van barmhartigheid? We spreken God aan op wie hij is. Én we laten hem niet los.

Zoals Huub Oosterhuis ook dichtte in het lied dat zojuist klonk:
Gij zijt mijn God, sinds mensenheugenis -
dood is mijn lot, hebt Gij geen andere zegen?
Wees Gij vandaag mijn brood, zowaar Gij leeft –
Gij zijt toch zelf de ziel van mijn gebeden.

Uit datzelfde hout is deze Kanaänitische vrouw gesneden. *Zij laat Hém niet los, de Zoon van David*.

Ook al zegt hij dat het brood voor de kinderen is, en niet voor de honden. En die woorden klinken kwetsend in onze oren, maar de vrouw reageert helemáál niet gekwetst of beledigd. Ze geeft hem zelfs gelijk.

“Ja, zegt ze, het klopt. U bent er voor het volk Israël, dat is uw opdracht. En ik hoor bij de honden. Maar als er wat kruimels van de tafel vallen, dan worden de kinderen toch niet tekortgedaan? Gods liefde voor zijn volk Israël wordt toch niet minder als wij buitenstaanders er ook in delen?

De Kanaänitische vrouw eigen zich niet het brood voor de kinderen toe, maar ze zegt: aan één kruimel van dat brood heb ik genoeg. Want zij gelooft: *kruimels worden óverdaad als ze vallen van zíjn tafel.*

Dát is haar geloof. En met dat geloof overrompelt ze Jezus compleet.

Híj had het beeld van de kinderen en de honden gebruikt als wapen om deze vrouw af te weren. Maar nu verslaat zíj hem met z’n eigen wapens. En het mooie is: hij géét zich ook gewonnen!

Zo zoekt én vindt de vrouw bij Jezus voor zichzelf en haar dochter de ruimte om ook kind van God te mogen zijn. En zij laat Jezus zien dat liefde inderdáád groter is dan de regels. Dat door geloof uit een oprecht hart, grenzen kunnen worden geslecht.

Eigenlijk herhaalt ze daarmee Jezus’ eigen woorden uit zijn twistgesprek met de Farizeeën: niet de regels geven de doorslag, maar een oprecht en zuiver hart. En het is daardoor alsof hij zijn eigen evangelie pas goed verstaat nu hij het hoort uit haar mond.

Jezus verliest hier het duel, en is daar blij mee. “U hebt een groot geloof”, zegt hij tegen de vrouw. En daar groeit ook zijn eigen geloof door. Jezus verlegt zijn grenzen. En de dochter van de vrouw wordt genezen…

Ik zei al: het is een vreemd verhaal en tóch heeft Mattheus dit overgeleverd. Hij had het ook weg kunnen laten, hij deze plooi in zijn evangelie glad kunnen strijken.

Maar dat heeft-ie niet gedaan. Wil de evangelist misschien laten zien dat Jezus zelf ook van een vooroordeel moest genezen? Dat inzicht moet groeien? Dat grenzen niet zomaar verlegd worden en dat zelfs Jezus daar moeite mee had?

En wat zouden wij van dit verhaal kunnen leren? In elk geval drie dingen, denk ik.

Ten eerste zou dit verhaal ons enige bescheidenheid kunnen leren. Want u hebt natuurlijk allang begrepen, dat wíj die honden zijn in het verhaal. Net als de Kanaänitische vrouw. Wij zijn niet de kinderen van Israël, wij zijn de heidenen. Maar wij mogen in het spoor van Israël kinderen van God zijn. En mee-eten van hun tafel. Dat zou ons bescheiden en dankbaar kunnen maken.

Ten tweede leert dit verhaal ons dat Gods barmhartigheid geen grenzen kent. Als wíj die niet trekken. Die strekt zich dus uit, ook tot mensen waar wij zelf moeite mee hebben. Ook mensen die een beroep op ons doen, terwijl wij daar helemaal niet op zitten te wachten.

Zoals de lezing uit Jesaja zegt:
De vreemdeling die zich met de HEER
heeft verbonden, laat hij niet zeggen:
'De HEER zondert mij zeker af van zijn volk.'
En laat de eunuch niet zeggen:
'Ik ben maar een dorre boom.'

#GeenDorHout

Laat niemand zeggen: Ik hoor er niet bij. En laat dus ook niemand zeggen: jij hoort er niet bij. Sommigen hebben tegenwoordig de tendens om te zeggen: laat het coronavirus maar gewoon los in onze samenleving. Dan verdwijnt het dorre hout. Dan overlijden de zwakken, de zieken en de ouden, en dan kunnen de jongen en de sterken door met hun leven. Zonder beperkingen.

Maar zo zijn we niet getrouwd, zou m'n moeder zeggen. En een aantal van die zwakken liet hun stem onlangs horen op sociale media, met de hashtag #GeenDorHout. Want zij zijn even waardevol, iedereen hoort erbij, we moeten voor elkaar zorgen. Wat het ook kost. Wat ben je anders voor samenleving?

En ten derde leert dit verhaal ons iets over wat geloven is. Dat God niet de grote vervuller is van al onze wensen. Maar dat je hem wel aan zijn belofte kunt houden. Dat je niet zomaar op moet geven als God zich doof lijkt te houden. Niet denken: geef mijn portie maar aan Fikkie. Nee, je moet Fikkie worden!

Want weet je wat zo mooi is? De hond is in de christelijke traditie juist een symbóól van geloof geworden. De orde van de Dominicanen is er zelfs naar vernoemd; domini-canen betekent letterlijk 'de honden van de Heer.' Want honden zijn trouwe beestjes, zoals u weet, trouwer soms dan mensen. Daarom krijgt Rakker ook zijn pootafdruk in de rouwadvertentie.

En zo is de hond, het onreine dier, symbool geworden van trouw aan het geloof. Met dank aan die ene vrouw, die zich neerwierp aan Jezus' voeten. En zo werd zij een voorbeeld voor ons allen:

O, geloven als díe vrouw,
schaamteloos naar liefde dingen.
O, met zulk een hondentrouw
Jezus tot genade dwingen…

Zodat hij maar tot één conclusie kan komen: *I love my dog.*

Amen.

(aansluitend volgt het lied "I love my dog" – Cat Stevens)

I love my dog as much as I love you
But you may fade, my dog will always come through

All he asks from me is the food to give him strength
All he ever needs is love and that he knows he'll get

So, I love my dog as much as I love you
But you may fade, my dog will always come through

All the pay I need comes a-shinin' through his eyes
I don't need no cold water to make me realize that

I love my dog as much as I love you
But you may fade, my dog will always come through
Na, na, na, na, na, na, nana
Na, na, na, na, na, na, nana

I love my dog as much as I love you
But you may fade, my dog will always come through
Na, na, na, na, na, na, nana
Na, na, na, na, na, na, nana

I love my dog, baby, I love my dog
Na, na, na, na, na, na, na, na, na, na

I said, I love my dog, baby, I love my dog
Baby, I love my dog